

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

TLHAHLOBO TSA SELEMO LE SELEMOTSA NAHA

KEREITI 2

SESOTHO PUO YA LAPENG

SETE YA 3: MOHLALA 2012

MASUPATSELA A TSHEBEDISO YA MEHLALA YA TEKOLO YA SELEMO YA NAHA (ANA)

1. Tjhebokakaretso

Tekolo ya selemo ya Naha (ANA) ke tekolo e akaretsang ya tsebo le bokgoni tseo baithuti ba lebelletsweng hore ebe ba di fihletse sehlopheng ka seng ho tloha ho sehlopheng sa 1 ho isa ho sa 6 le 9. Ho tshehetsa tekolo ya bona ya sekolong le ho netefatsa hore baithuti ba ba le boitshepo bo hlokehang hore ba be le seabo se atlehileng ditekolong tsa mapomelo, dihlopha tsa ba sebetsanang le thuto mmoho le ditsebi tsa thuto di ile tsa rala mehlala ya dipotso tsa ditlhahlolo tseo matitjhere a ka di sebedisang dithutong tsa bona tsa Dipuo le Dipalo. Mehlala ena ya dipotso tsa ditlhahlolo e ile ya ralwa hodima mosebetsi wa kharikhulamo o akaretsang dikotara tsa 1, 2 le 3 tsa selemo sa sekolo mme paterone ya ANA ya tlhahlobo, ke keketso ya tekolo ya ka sekolong eo baithuti ba tshwanetseng ho e etsa ba sa kgaotse, empa mehlala ena ha e nke sebaka sa ditekolo tsa ka sekolong.

2. Moralo wa mehlala ya dipotso

Mehlala ena e reretswe ho bontsha mekgwa kapa ditsela tse fapaneng tsa ho lekola bokgoni kapa tsebo. Mohlala, semelo sa tsebo kapa bokgoni bo ka hlahljwa ka dipotso tseo moithuti a kgethang karabo ho tse ngata tseo a di filweng, kapa ho araba ka polelo e batlang hore baithuti ba ngole karabo e kgutshwane kapa seratswana. Mefuteng e meng ya dipotso e ka ba moo baithuti ba tshwanetseng ho kopanya ka mela mantswe kapa dipolelo tseo ho fanweng ka tsona, ho qetella dipolelo kapa dipaterone, ho bontsha dikarabo tsa bona ka ditshwantsho, jj. Ka hoo, haeba matitjhere le baithuti ba fumana mehlala e mmalwa ya dipotso tse radilweng ka mekgwa e fapaneng empa di batla ntho e tshwanang, ba utlwisise hore sena se entswe ka boomo mme baithuti ba tshwanetse ho araba dipotso tsohle tsa mehlala. Ho hlahisa baithuti mefuteng kapa mekgweng e fapaneng ya ho botsa dipotso ho ba neha boitshepo bo hlokahalang hore ba tobane le ditlhahlolo.

3. Dikamano le dithusathuto tse ding tsa ho ithuta le ho ruta

Bakeng sa kgokahanyo ya ditema le dipotso e hlokehang, mehlala e meng ya ditema le dipotso e hokahantswe ka boomo le dibuka tsa tshebetso tse dumellanang le sehlopha ka seng. Hape e tsamaelana le ditlhoko tsa Setamente sa Kharikhulamo ya Naha Dihlopha tsa R ho isa ho 12 (NCS), dipehelo tsa Kharikhulamo le Setamente sa Tsamaiso ya Tekolo (CAPS) bakeng sa dihlopha tse amehang, le Prothokholo ya Naha ya Tekolo. Mmoho ditokomane tsena le tse ding tseo sekolo se ka di hlasisang, di aha motheo wa bohlokwa wa disebediswa ho thusa matitjhere ho rala dithuto le ho tsamaisa tekolo ya molao (tekolo ya ho ithuta).

4. Kamoo mehlala e ka sebediswang kateng

Le ha mehlala ya sehlopha le thuto di bokelletswe e le sehlopha se phethahetseng titjhere ha e a tlameha ho neha barutwana pokello ena yohle ho araba dipotso kaofela ka nako e le nngwe. Titjhere e tshwanetse ho hlwaya mehlala ya dipotso tse amanang le thuto e reretsweng nako e beilweng. Mehlala ya dipotso ya tlhahlobo e kgethilweng ka hloko, kapa sehlopha sa dipotso se kgonehang, se ka sebediswa mekgahlelong e fapaneng ya ho ruta le ho ithuta ka mekgwa e latelang.

- 4.1 Mathomong a thuto e ba tlhahlobo ya sesosa ho lekola matla le bofokodi ba baithuti. **Patlisiso** e tshwanetse ho latelwa kapele ke **tlaleho ya hore baithuti ba sebeditse jwang** le ho rala **dithuto tse nepahetseng** ho hlaola bofokodi bo hlahetseng le ho matlafatsa seo baithuti ba se kgonang. Tlhahlobo ya patlisiso e ka fanwa e le mosebetsi wa hae e le ho boloka nako ya ho ithuta ka sehlopheng.

- 4.2 Nakong ya ho ithuta ka ho fanwa ka ditlhahlolo tse kgutshwane tsa tsebiso ho bona hore na baithuti ba utlwisia tsebo le bokgoni boo ba bo rutwang le ho etsa bonnete ba hore ha ho mothuti ya sallang morao.
- 4.3 Qetellong ya thuto kapa thuto tse mmalwa, ho ka ba le tlhahlolo e akaretsang ho bona hore na baithuti ba utlwisisitse seo ba se rutilweng le hore na ba ka feela ba sebedisa tsebo le bokgoni boo ba ithutileng bona. Baithuti ba tshwanetse ho fumana tlaleho kapele ha titjhere a ntse a nahana hore na ho na le dikarolo tsa thuto tse tshwanetseng ho phetwa ho matlafatsa tsebo le bokgoni bo itseng.
- 4.4 Mekgahlelong yohle baithuti ba tshwanetse ho rutwa mekgwa e fapaneng ya tekolo kapa ya ho botsa dipotso, mohl., ho araba dipotso moo mothuti a kgethang dikarabo tse nepahetseng ho tseo a di filweng (MC), ho araba dipotso tse se nang karabo e le nngwe (OE) kapa ho araba dipotso tsa boikgethelo (FR) le ho araba dipotso tse batlang karabo tse kgutshwane.

Le ha tlhahlolo tsa patlisiso le tsa tsebiso di ka ba kgutshwane ho ya ka lenane la dipotso, tlhahlolo e akaretsang e kenyelsetsa dipotso tse ngatanyana, le ho botsa dipotso tse etsang tlhahlolo e phethahetseng ho ya ka mosebetsi o seng o phethilwe nakong eo ho fanwang ka tlhahlolo. Ntho ya bohlokwa ke ho etsa bonnete ba hore baithuti ba fumana boikwetliso bo lekaneng ba ho araba dipotso tsa tlhahlolo tse felletseng tsa mofuta wa paterone ya ANA.

5. Memorandamo kapa lesupatsela la ho araba dipotso

Ho fanwe ka mohlala o totobetseng wa karabo tse lebelletsweng (memorandamo) bakeng sa mohlala ka mong wa dipotso tsa tlhahlolo mmoho le bakeng sa paterone ya dipotso tsa ANA. Matitjhere a hlokanele hore memorandamo o keke wa phethehala ka hohlehohle. O ka fana feela ka tsela e phatlaletseng ya dikarabo tse lebeletsweng, mme matitjhere a tshwanetse ho fatisisa le ho putsa dikarabo tse amohelehang le mefuta e meng ya dikarabo tsena tseo baithuti ba faneng ka tsona.

6. Phethahatso ya kharikhulamo

Ho bohlokwa hore kharikhulamo e phethahatswe ka bottala dihlopheng kaofela. Mehlala ya sehlopha ka seng hammoho le thuto, ha di a emela kharikhulamo ka kakaretso. Empa di hlwaya tsebo le bokgoni ba bohlokwa, le hona bakeng sa mosebetsi wa kotara tsa 1, 2, le 3 tsa selemo sa sekolo. Potlako ya mosebetsi o tshwanetseng ho etswa ho ya ka dikotara tsa sekolo e hlakisitswe tokomaneng e nepahetseng ya CAPS.

7. Qetello

Morero wa Lefapha ke ho phahamisa maemo le boleng ba tshebeletso ya baithuti bokgoning ba bohlokwa ba ho bala le ho ngola le dipalo. ANA ke sebetsa se seng seo Lefapha le se sebedisang ho disa hore na tshebeletso ya baithuti e a ntlaflala, ha e fetoh kapa e a theoha na. Mabatowa le dikolo di lebeletswe ho tshehetsa matitjhere le ho ba fepela ka disebediswa ho ntlaflatsa katleho ya ho ithuta le ho ruta dikolong. Ka ho sebedisa mehlala ya ANA e le karolo ya disebediswa tsa bona tsa ho ruta, Matitjhere a tla thusa baithuti hore ba tsebe le mekgwa e fapaneng ya tekolo. Tshebediso e nepahetseng ya mehlala ena e tla thusa baithuti ho kotula le ho bopa boiphihlelo bo nepahetseng ho ithuta ka katleho le ho sebetsa ka matla ho feta ditlhahllobong tse latelang tsa ANA

Bala pale mme o arabe dipotso tse ka tlase.

Tom le Ann ke metswalle e meholo. Ba bala Kereiti 2 mme ba ka phapusing e le nngwe sekolong. Tom o rata ho taka ditshwantsho ka phapusing. Ann o rata ho ngola dipale tsa hae.

Miss Moss ke mosuwetsana wa bona. O re dibuka di bohlokwa haholo. O balla barutwana dipale tsatsi le leng le le leng. Ho na le letshwao ka phapusing le reng, "mmadi ke moetapele".

Tom le Ann ba etsa ditlhopiso ho ngola buka tsa bona tsa dipale. Ba bolella Miss Moss. Tom a re Ann o tla ngola pale yena o tla taka ditshwantsho. A kopa Miss Moss dipampiri tsa ho ngola. O ne a thabile hobane ba batla ho ngola buka mme o ile a ba fa pampiri . Ba qalella ho ngola buka.

1.1 Sehella karabo e nepahetseng mola ka tlase.

Mofumahadi(Mess, Moss, Mass, Miss) ke mosuwetsana wa phapusi.

1.2 Taka mola ho qetella dipolelo.

1.2.1 Ann o rata ho taka ditshwantsho.

1.2.2 Tom o rata ho ngola dibuka

1.3 Qetella polelo ena.

Tom le Ann ke e meholo

1.4 Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.

Mofumahadi Moss o bala pale ...

A hoseng.

B KaMantaha.

C Letshearekaofela.

D Tsatsi le leng le le leng.

1.5 Bontsha tatellano ya diketsahalo paleng.

Nomora dipolelo ho tloha ho 1 ho fihla ho 4.

Ba qala ho ngola buka.	
Ba etsa leano la ho etsa buka.	
Ba kopa pampiri.	
Ba bolella Mofumahadi Moss.	

2.1 Kenya karabo e nepahetseng.

Ann le Tom ba entse leano lefe?

.....

2.2 Qetella polelo.

Ann o tla ngola pale Tom o tla ditshwantsho.

2.3 Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.

Mofumahadi Moss o thabile hobane.

A	Ba batla ho ngola buka.
B	Ba ka taka setshwantsho.
C	Ke metswalle e meholo.
D	Ba ka bala.

2.4 Araba "Ee" kapa "tj hee".

Ana Tom le Ann ba ile ba fumana pampiri ya ho ngola buka?

3.1 **Etsa sedikadikwe karabong e nepahetseng.**

Ann o rata ho (taka/bala).

3.2 **Qetella polelo.**

Mofumahadi Moss o re dibuka di

3.3 O nahana Tom le Ann ba ile ba etsang ka moraho ha ho ngola buka?

3.4 **Sehella karabo e nepahetseng mola ka tlase.**

Tom le Ann ba batla ho etsa (setshwantsho/buka/pale)mmoho.

3.5 **Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.**

Tom le Ann ke ...

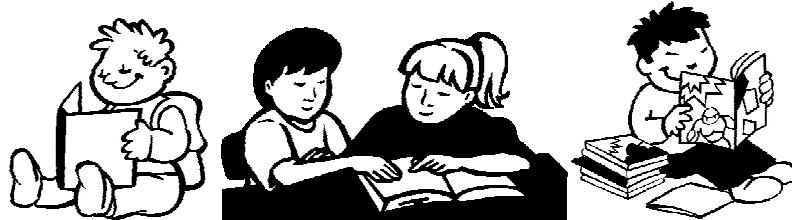
- A matitj here
- B boaubuti
- C ntate
- D metswalle

4.1 **Sheba setshwantsho mme o arabe dipotso.**

Babadi ke baetapele

Hobaneng o bala?

- 📖 Ho ithuta maikutlo a matj ha
- 📖 Ho ithuta mantswe a matj ha
- 📖 Ho re thusa ka mosebetsi wa sekolo
- 📖 boithabiso!

Ngola sehloo ho sa hao setshwantshong.

Hobaneng o bala? Fana ka lebaka bakeng sa karabo ya hao.

.....

4.2 Bana ba etsa eng setshwantshong?

4.3 Hobaneng o bala?

.....
.....

4.4 Kenya mantswe a siilweng setshwantshong.

..... ke moetapele

4.5 Ngola ka mela e 4 kapa 5 ho re hobaneng O nahana hore ho bohlokwa hon gola

5. Ngola tlhaku e nyane le e kgolo ka nepo.

5.1 Kopolla ditlhaku tsena.

d e k q t y

5.2 Kopolla ditlhaku tsena.

D E K Q T Y

- 5.3 Taka sekwahelo sa buka bakeng sa buka ya pale.
O tshwanetse ho ba le tse latelang sekwahelong sa hao sa buka.

Sehlooho
Mongodi
Mofetoledi
Setshwantsho ka pale

5.4 **Kopitsa dipolelo tse latelang ka ho nepahala meleng.**

Ke rata ho bala dipale tsa ditshomo.
Aubuti o rata buka tsa nnete ka phaeretse.
Ntate o bala pampiri.
Mme o bala makazine.

6. Ngololla dipolelo mme o kenyе matshwao a puo a siilweng dipakeng.
- 6.1 Re ile Durban ka matsatsi a phomolo.
 - 6.2 Ke pale efe o e badileng
 - 6.3 Ke rata ho bapala ka dipopo le dimmabole

7. Sebedisa lekgathelej wale le lekgathethekanepo.

7.1 Taka mola ho nyalanya mantswe a lekgathelej wale le lekgathele fitile.

tsamaya	shebile
---------	---------

ho etsa	dutse
---------	-------

dula	tsamaile
------	----------

sheba	entse
-------	-------

7.2 Sebedisa mantswe ana ho qetella polelo.

Takile file

Mofumahadi Moss o ba pampiri.

Tom o setshwantsho se setle.

7.3 Ngololla dipolelo tse latelang o di fetolele ho lekgathel fitile.

Ba ngola buka.

Maobane ba ile.....

7.4 Ngola polelo o sebedisa mantswe a latelang.

dutse

shebile

7.5 Bala dipolelo mme o etse sedikadikwe lentsweng le nepahetseng.

Maobanere (reka/rekile) buka e ntj ha.

8. Kgetha lentswe le peletilweng ka ho nepahala.
- 8.1 Ngololla lentswe le peletilweng ka ho nepahala.
Ho bala buka (tse/nne).
- 8.2 Etsa sedikadikwe lentsweng le nepahetseng.
Ke ya (sekolong, skolong)
- 8.3 Etsa sefapano lentsweng le nepahetseng.
Ke batla ho (apara/j a) mose kaj eno.
- 8.4 Sehella lentswe le nepahetseng mola ka tlase.
Ena ke phapusi ya (ke/bona).
9. Kgetha lentswe le nepahetseng.
- 9.1 Sehella mola lentswe le bolelang ho tshwana le bonyane kgolo/nyane/bophara/botenya
- 9.2 Sehella lentswe le bolelang ho kwata
Thaba/kgena/hlonama/tshwenyeha.
- 9.3 Etsa sedikadikwe lentsweng le bolelang lelatodi la nona.
kgolo/nyane/ota/botenya
- 9.4 Kenya karabo e nepahetseng.
Lelatodi la telele ke

10.1 Ngola dipolelo tse 4 hoisa 5 ka phapusi ya hao.

10.2 Ngola 4 kapa 5 dipolelo ka setshwantsho se ka tlase.

10.3 Ngola ka sekolo sa hao.
Qala dipolelo tse latelang ka mantswe ana.

Mosuwetsana wa ka ...

Phapusi ya ka ...

Metswalle ya ka ...

Ke rata

Ha ke rate ...

10.4 Ngola polelo ka setshwantsho ka seng.

